

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra sociální pedagogiky

Aktivity rodinného centra v Lanškrouně

Bakalářská práce

Autor: Petra Šilarová
Studijní program: Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika se zaměřením na etopedii
Vedoucí práce: Mgr. Jakub Holeček

Zadání bakalářské práce

Autor:	Bc. Petra Šilarová
Studium:	P14K0211
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Sociální pedagogika se zaměřením na etopedii
Název bakalářské práce:	Aktivity rodinného centra v Lanškrouně
Název bakalářské práce AJ:	Activity of a family center in Lanškroun

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem práce bude zjistit, jak matky s dětmi na mateřské dovolené tráví svůj volný čas v mateřských centrech. Práce bude mít teoreticko empirický charakter. Empirická část bude mít kvalitativní design. Bude se zabývat pestrostí nabízených činností mateřských center, které aktivity jsou u matek s dětmi oblíbené a které aktivity jim v mateřských centrech naopak scházejí. Dále bude práce mapovat, jak jsou matky informovány o aktivitách a akcích mateřského centra ve svém okolí. Kvalitativní šetření proběhne v mateřském centru Dětský svět v Lanškrouně.

PELIKÁN, Jiří. Základy empirického výzkumu pedagogických jevů. 2., nezměn. vyd. Praha: Karolinum, 2011, 270 s. ISBN 978-80-246-1916-3. GAVORA, Peter. Úvod do pedagogického výzkumu. 2., rozš. české vyd. Brno: Paido, 2010, 261 s. ISBN 978-80-7315-185-0. LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. Vývojová psychologie. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006, 368 s. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9. MATĚJČEK, Zdeněk. Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, 182 s. Pro rodiče. ISBN 80-247-0870-1. KUCHAROVÁ, Věra. Péče o děti předškolního a raného školního věku. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2009, 212, 8 s. ISBN 978-80-7416-041-7. PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014, 145 s. ISBN 978-80-7290-666-6.

Garantující pracoviště:	Katedra sociální pedagogiky, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	Mgr. Jakub Holeček
Oponent:	Mgr. Leona Stašová, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	6.11.2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením vedoucího práce Mgr. Jakuba Holečka a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

Poděkování

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu práce Mgr. Jakubu Holečkovi z Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové za odborné vedení a cenné připomínky. Dále bych poděkovala respondentkám, které byly ochotny se mnou udělat rozhovory a vedoucí Rodinného centra Dětský svět Lanškroun Vladislavě Hanyšové, která mi poskytla další doplňující informace o centru.

Anotace:

ŠILAROVÁ, Petra. Aktivity rodinného centra v Lanškrouně. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2017. 45 s. Bakalářská práce.

Cílem práce bude zjistit, jak matky s dětmi na mateřské dovolené tráví svůj volný čas v mateřských centrech. Práce bude mít teoreticko-empirický charakter. Empirická část bude mít kvalitativní design. Tato práce se bude zabývat pestrostí nabízených činností mateřských center. Cílem práce je zjistit, které aktivity jsou u matek s dětmi oblíbené a které aktivity jim v mateřských centrech naopak scházejí. Dále bude práce mapovat, jak jsou matky informovány o aktivitách a akcích mateřského centra ve svém okolí. Kvalitativní šetření proběhne v mateřském centru Dětský svět v Lanškrouně.

Klíčová slova

Rodina, dítě, rodičovská dovolená, volný čas, rodinná centra

Annotation:

ŠILAROVÁ, Petra, Activity of a family center in Lanškroun. Hradec Králové: Faculty of Education, Unniversity of Hradec Králové, 2017. 45 pp. Bachelor thesis.

The the aim of the work will be to determine how single mothers on maternity leave to spend their leisure time in maternity centers. Work will have theoretical and empirical character, empirical part will have a qualitative design. It will address a variety of activities offered maternity centers. Which activities are favorite for mothers with children, and which activities them in maternity centers conversely is missing. It will also work to map how mothers are informed about the activities and events of the maternity center in their vicinity. Qualitative surveys will take place in the family / mother center Dětský svět in Lanškroun.

Key words

Family, child, maternity leave, free time, family center

Obsah

Úvod.....	8
1. Rodina a děti.....	10
1.1 Postavení ženy v rodině.....	11
1.2 Postavení muže v rodině.....	13
1.3 Postavení dětí v rodině.....	15
1.4 Mateřská dovolená a její vývoj.....	16
2. Volný čas na rodičovská dovolené.....	19
2.1 Volný čas.....	20
2.2 Význam volného času pro rodiny s dětmi.....	21
2.3 Význam volného času pro děti.....	22
3. Mateřská centra.....	24
3.1 Co je mateřské centrum.....	24
3.2 Vznik a vývoj mateřských center.....	25
3.3 Fungování a cíle mateřských center.....	27
3.4 Rodinné centrum Dětský svět Lanškroun.....	28
4. Role mateřských center pro matky na rodičovské dovolené.....	30
4.1 Cíl výzkumného šetření.....	30
4.2 Metody výzkumu.....	31
4.3 Charakteristika výzkumné skupiny.....	32
4.4 Vlastní šetření.....	33
4.5 Vyhodnocení a interpretace výsledků.....	33
4.6 Diskuze.....	36
5. Závěr.....	38
Seznam použité literatury.....	40
Přílohy.....	43

Úvod

Mateřská centra se u nás začala rozvíjet v 90. letech minulého století. Hlavním důvodem bylo zlepšení pozice ženy během mateřské dovolené tak, aby tuto životní etapu prožily smysluplně, mohly se realizovat, setkávat se s jinými matkami a dětmi, což je přínosné jak pro matku samotnou, tak i pro dítě v rámci socializace s jinými dětmi. Matka s dítětem nejsou tedy pouze doma, venku na hřišti či procházce sami, ale mohou tento čas trávit ve společnosti lidí, které mají podobné radosti, starosti a zájmy. Oba tak získávají nové zkušenosti a společné zážitky. (Kolínská, 1995)

Téma mateřských center je dnes velmi populární a ani v našem městě tomu není jinak. Přítomnost mateřského centra v našem městě jsem začala vnímat zhruba před třemi lety z několika důvodů. Začaly na mě víc působit propagační materiály rodinného centra, kterých se objevovalo čím dál víc, ať už na plakátovacích plochách nebo na internetu. Moje vrstevnice, které mají děti, začaly navštěvovat akce mateřského centra a mnohé z nich se zapojují i do jeho chodu, což je plánování aktivit a jejich vedení. Následně pak svoji činnost prezentují a sdílejí na sociálních sítích. Když jsem se setkala s takovou maminkou, často o rodinném centru mluvila a bylo z ní cítit nadšení a uspokojení, že mají pestřejší mateřskou dovolenou a určitou náplň. Dalším aspektem proč můj zájem o tuto oblast vzrostl, bylo to, že mě jedna maminka oslovila, abych přišla na jejich setkání, protože by rodiče rádi založili lesní mateřskou školku pro děti z Lanškrounska a hledají osoby, které by mohli pomoci s vedením dětí v takovéto školce. Ocitla jsem se na několika společných setkáních a mohla vidět ženy na mateřské dovolené v reálu a samozřejmě nejen je, ale i tatínky, kteří byli dost zapálení k tomu, aby se plán lesní školky uskutečnil.

V této práci se budu zajímat o to, jak matky s dětmi na mateřské dovolené tráví svůj volný čas v mateřském centru Dětský svět v Lanškrouně. Práci budu dělit na teoretickou a empirickou část. Cílem práce bude zjistit, jak matky s dětmi na mateřské dovolené využívají volný čas v mateřských centrech. V teoretické části se budu zabývat rodinou jako celkem v případě úplné rodiny. Postavením v rámci jednotlivých rolí, které v daném období, kdy jeden z rodičů je na mateřské dovolené, vykonávají. Budu se zabývat i vývojem mateřské dovolené a její situací v naší republice v současnosti. Co zásadního se změnilo a jaký to má dopad na rodinu. Další částí bude volný čas žen s dětmi během mateřské dovolené, jaké mají možnosti využití tohoto času. Také se budu

zabývat významem rodinných center pro matky a jejich děti, tak aby mohly smysluplně svůj volný čas využít a netrávit jej izolovaně.

Empirická část bude mít kvalitativní podobu. Bude se zabývat pestrostí nabízených činností mateřských center, které aktivity jsou u matek s dětmi oblíbené a které aktivity jim v mateřských centrech naopak scházejí. Dále bude práce mapovat, jak jsou matky informovány o aktivitách a akcích mateřského centra ve svém okolí. Kvalitativní šetření proběhne v Rodinném centru Dětský svět v Lanškrouně formou rozhovorů s některými matkami.

Teoretická část

1. Rodina a děti

Rodina je základem pro společnost, důležitá je pro všechny její členy, ať už mluvíme o rodině základní nebo rozšířené, dochází zde k první socializaci dětí, vytváření si norem a hodnot, která jedince provází celý život. Rodina je jistota, podpora, pevný bod a místo, kam se člověk vrací. Složení dnešní rodiny je ve většině případů v tradiční podobě a tou je matka, otec a děti, v menší míře se objevují i páry homosexuální, které mají děti nebo by je chtěli mít. Další změnou prošla i partnerská soužití. V současnosti už není podmínkou svatba, pokud dva chtějí založit rodinu. V dnešní době nejsou výjimkou ani matky, které žijí bez partnera a vychovávají dítě samostatně. S tím také souvisí zvýšená rozvodovost a (ne)uzavření dalšího sňatku, kdy už se například žena nechce podruhé vdávat a žije s mužem v nesezdaném svazku. Taková partnerství, kdy jeden či oba jsou rozvedení a má alespoň jeden z nich děti z předchozího vztahu, nabývá jiných rozměrů právě pro děti, které musí přijmout nového partnera svého rodiče a případně i jeho děti nebo děti, které se nově vzniklému páru narodí. (Sirovátka a Hora, 2008)

V rámci rovnějšího přístupu k ženám vůči mužům, dnes často lidé odsouvají založení rodiny do pozdějšího věku. Žena má možnost studovat a její uplatnění na trhu práce se následně zvyšuje, což vede k touze kariérního postupu a tím odkladu mateřství. Pro muže i ženu však platí, že dnešní trh práce se velmi rychle mění a tím se navyšují požadavky na pracovní výkon. Schopnost přizpůsobit se změnám na pracovním trhu, ať už jsou to kvalifikační požadavky, flexibilita a ochota učit se stále nové věci. Tím se rodič může dostat do těžké situace, protože když opustí trh práce, neudrží krok s dobou a pro některé ženy to může být zásadní problém. Z toho důvodu se mohou rozhodnout pro úplnou bezdětnost a raději pracovat na svém pracovním postavení než založit rodinu. (Sirovátka a Hora, 2008)

Celkově vládne trend pro obě pohlaví, aby studovali co nejdéle, tím si „prodloužili“ mládí, následně si budovali dobrou pracovní pozici. Dnes jsou mladí lidé také hodně podporováni v cestování a poznávání světa. Narůstá i podíl lidí, kteří žijí „singles“, hlavně v dnešní mladé generaci. Novou formou soužití, především u lidí s vyšším vzděláním a dobrým postavením je i varianta, kdy pár je v trvalém vztahu, ale každý bydlí zvlášť ve svém bytě. Oba mají volnost a svobodu a tím se zbavují

dlouhodobých závazků typických pro manželské soužití. (Možný, 2006)

Přesto všechno je založení rodiny důležité a podstatné pro většinu párů, ať jsou k sobě v jakémkoli vztahu a příchod dětí je nejen pro rodiče významnou událostí v jejich životě. Pro oba se pak doživotně mění osobní hodnoty, sociální status a zaběhlé činnosti. Vždy se pak dá najít způsob, jak zkombinovat pracovní a rodinný život, musí se na tom podílet oba a z obou stran je potřeba kompromisů a vzájemného respektu. (Možný, 2006)

1.1 Postavení ženy v rodině

Postavení ženy v rodině, ale i ve společnosti bylo dáno podřízením se muži, který byl hlavou rodiny a žena byla považována hlavně za osobu, která je odpovědná za těhotenství a péči o domácnost, výchovu dětí a vytvoření domova. Samotné těhotenství a porod byli záležitostí pouze žen, muž do místnosti, kde porod probíhal, nesměl, dnes je tomu naopak. (Lenderová a Rýdl 2006)

Ženy už nejsou v dnešní pokrokové době závislé na mužích, jsou mnohem více samostatné, nechtějí být pouze matkou v domácnosti, ale chtějí být i úspěšné v zaměstnání. Ženy stále častěji touží po dobrém uplatnění, chtějí být finančně nezávislé a něco dokázat, nebýt jenom jako pečovatelka a vychovatelka svých dětí. Je dnes mnoho možností, jak se žena může uplatnit a být samostatná, postavení ženy a role s ní spojené dosáhli obrovských pozitivních zvratů, ale to všechno je na úkor oddálení mateřství. Nedílnou účast na oddálení mateřství a regulaci počtu dětí má i vynález antikoncepce, kdy žena může ovlivnit dobu, kdy se stane matkou. (Možný, 2006)

Pro ženu je vždy zásadní rozhodnutí kdy založit rodinu a to i vzhledem ke svému vzdělání a postavení na pracovním trhu. Ženy s výučním listem zakládají rodiny v nižším věku, než ženy vysokoškolsky vzdělané, které rodičovství spíše odkládají do pozdějšího věku, protože vysokoškolské vzdělání dokončí kolem 25 roku života a potom potřebují získat praxi v oboru. Rozhodnutí pro založení rodiny se odloží na pozdější dobu kolem 30 let. Přerušování práce po dobu několika let je pro ně dost rizikové, protože takzvaně „vypadnou“ z tempa a je pro ně mnohem náročnější návrat do zaměstnání, i když je pro ženy zajištěna ochrana pracovního místa po rodičovské dovolené. Může docházet k tomu, že taková žena bude pracovat v méně kvalifikovanější práci, než kdyby byla bez dětí nebo nebyla na mateřské dovolené, v tom jsou na tom lépe muži, kterých se několikaletý výpadek z pracovního trhu prakticky netýká a jejich pracovní růst tak není ovlivněn. (Možný, 2006)

Moderní doba umožňuje matkám, které se chtějí co nejdříve po rodičovské dovolené vrátit zpět do pracovního procesu, možnosti péče o jejich děti. Jsou dostupná zařízení pro péči o malé děti, zaměstnavatelé dnes častěji umožňují matkám pracovat z domu nebo na zkrácený úvazek. Na druhou stranu počet jeslí není pro takové případy v dnešní době dostatečný (Hašková, 2008). Stává se také, že právě při mateřské dovolené žena začne podnikat v oboru, který ji baví více než práce, kterou vykonávala před narozením dítěte nebo právě při mateřské dovolené jí něco schází a tím zaplní díru na trhu nějakým výrobkem či službou pro ženy, které jsou ve stejné situaci.

Jsou ale i matky, které si chtějí tento čas s dítětem či dětmi naplno užít. Na pracovní trh zpátky nespěchají, najdou si jiné uplatnění během let, co jsou s dítětem doma a i já mám několik takových matek ve svém okolí. Jak je uvedeno v tabulce Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí níže, většina žen chce zůstat doma s dítětem a do práce v prvních třech letech věku dítěte nechce, ať už se jedná o malou, úplnou či neúplnou rodinu. Najdou se však výjimky, kdy ženy chtějí pracovat alespoň na částečný úvazek, a tento počet žen stoupá s věkem dětí. Samozřejmě z dat plyne i zvyšování zaměstnanosti žen s rostoucím věkem dítěte, ale na podobná čísla zaměstnanosti žen, se dle tabulky dostáváme až po odchodu dětí z domova.

Tab. 1.: Typy ideálních pracovních úvazků ženy podle věku dítěte, podle typu rodiny (v %)

období podle stáří dítěte/dětí	práce ženy podle typu úvazku a typu sondy								
	na celý úvazek			na částečný úvazek			zůstat doma		
	2	3	5	2	3	5	2	3	5
po uzavření sňatku, než se narodí děti	91,4	94,2	88,2	4,6	3,6	5,8	4,0	2,2	6,0
některé z dětí ve věku 1-2 roky	1,4	1,2	1,0	4,8	4,6	2,8	93,8	94,2	96,2
některé z dětí ve věku 2-3 roky	1,6	1,8	1,6	16,6	12,2	14,2	81,8	86,0	84,2
některé z dětí ve věku 3-6 let	17,0	11,8	15,0	58,8	57,6	59,6	24,2	30,6	25,4
nejmladší dítě začne chodit do školy	42,4	37,8	39,4	50,6	51	51,4	7,0	11,2	9,2
nejmladší dítě chodí do ZŠ	x	63,8	67,2	x	31,8	29,4	x	4,4	3,4
po odchodu dětí z domova	94,0	94,8	94,8	3,4	3,8	3,8	2,6	1,4	1,4

Pozn.: Čísla ve 3. řádce označují typ sondy: Sonda 2 - mladá rodina; Sonda 3 - úplná rodina se školními dětmi; Sonda 5 - neúplná rodina se závislými dětmi

Zdroj: <http://www.aperio.cz/266/z-materske-a-rodicovske-zpet-na-trh-prace-navraty-v-cislech>

K tomu, aby si matka užila několikaletý pobyt se svým dítětem či dětmi, je dnes zvyšující se počet mateřských center, kde se setkávají s ženami s podobnými starostmi

a radostmi. Lépe využijí čas, který mají s dítětem k dispozici a tím vzniká i, prostřednictvím nových zážitků a podnětů, lepší vztah mezi matkou a dítětem, než kdyby společný čas trávili pouze sami doma. Právě v mém okolí jsou takové matky, které využívají centrum, jak jen to jde, ale jsou tady i takové maminky, které využijí třeba jen jednu aktivitu, kterou centrum nabízí a to už samozřejmě záleží na každé zvlášť.

1.2 Postavení muže v rodině

Tradiční postavení muže v rodině je u nás zakořeněno velmi silně, i když velmi zvolna dochází v některých rodinách ke změnám. Muž byl vždy chápán jako živitel rodiny, ten kdo zabezpečuje prostředky, hlavně díky své fyzické síle, aby rodina mohla, v rámci možností, co nejlépe žít a plodil tolik dětí, kolik byl schopný uživit. V dnešní době už nejde tak o mužovu fyzickou sílu, jako o to jak je ekonomicky úspěšný a politicky angažovaný. Péče o děti nebo o domácnost nebyly pro něj. Domácnost měly na starosti pouze ženy. (Možný, 2006)

Matka prožívá těhotenství a porod a tím se i většina žen domnívá, že muž není dostatečně schopný starat se o dítě, což dokazuje i silně zakořeněný názor, že muž nikdy celodenně nepečoval o dítě a tím pádem k tomu nemá předpoklady, nemá pro to vlohy, ale opak je pravdou. I muž má instinkt podle kterého se bez větších problémů postará o děti. V moderní společnosti se otec více začleňuje do výchovy dětí i do chodu domácnosti, jeho působení je pro děti velmi důležité, ať už jsou to dcery nebo synové. (Maříková, 2008)

V roce 2001 byla otcům umožněna možnost být doma s dítětem na rodičovské dovolené, ale taková možnost je stále využívána jen minimálně. Otec, který zůstane na rodičovské dovolené k tomu má nejrůznější důvody. Tyto důvody mohou být ekonomické, kdy žena vydělává stejně nebo více než muž, což je ve většině případů a nebo si to otec přeje, zůstat doma s dítětem a neomezí ho to v dalším kariérním růstu po návratu z rodičovské dovolené. Dalším aspektem je také nezaměstnanost muže. (Maříková, 2008)

Tab. 2.: Počet příjemců rodičovského příspěvku podle pohlaví

Rok	Průměrný měsíční počet příjemců za sledovaný rok (v tis.)		
	ženy	muži	celkem
2001	263,6	2,1	265,7
2002	254,7	2,3	257
2003	259,1	2,4	261,5
2004	276,3	3,4	279,6
2005	289,4	4,1	293,6
2006	304	4,2	308,2
2007	337,7	4,9	342,6
2008	353,6	6,3	359,9
2009	356,5	6	362,5
2010	331,5	5,4	336,9
2011	317,5	5,8	323,3
2012	301,4	5,3	306,7
2013	287,6	5,2	292,8
2014	273,5	5,1	278,6
2015	272,3	5,2	277,4

Zdroj: <http://www.mpsv.cz/cs/10543> (upraveno)

Informace z internetových stránek Ministerstva práce a sociálních věcí ukazují, že od roku 2001 narostl počet mužů na rodičovské dovolené, který dosáhl v roce 2008 nejvyššího počtu a následně jejich počet mírně klesá. V poměru ženy a muži jsou stále velké rozdíly v péči o děti v době rodičovské dovolené a je to především tím, jak bylo zmíněno výše, že muži jsou lépe placeni než ženy. Ženy se také ocitají častěji v roli samoživitelek než muži a přece jen rozdíl mezi nimi je dán i tradičním pojetím ženské a mužské role.

Pokud tedy zůstane na rodičovské dovolené otec, většinou zastává i velkou část péče o domácnost, ale nepřebere tuto péči úplně, protože se matka, i když je zaměstnaná, velkou měrou stále zapojuje do chodu domácnosti i péči o dítě než by tomu bylo naopak. Dlouhodobou péčí o dítě ze strany otce tak dochází k narušení dominantního genderového stereotypu, kdy je muž považován za hlavního živitele rodiny a žena za osobu zodpovědnou za péči o domácnost a děti. Role se tak mezi mužem a ženou vyrovnávají a snadněji se zastoupí, když je například dítě nemocné, protože opět ve většině případů zůstává a pečuje o nemocné dítě matka. I pro děti je dobrým vzorem, když vidí dělbu práce a rolí mezi rodiči, jsou do budoucna přístupnější tomu, aby se i muži více zapojovali do chodu domácnosti a péče o děti a mohl vzrůst počet otců na rodičovské dovolené. (Syróvátka,2008)

Důležitý vlivem otce na rodičovské dovolené je, že si tak k dětem vybuduje

silnější citový vztah, než kdyby se věnoval naplno svému zaměstnání a kariéře. To je pro děti určitě velmi přínosné, než kdyby se s otcem viděli pouze večer, když přijde z práce a vlastně zastane většinou pouze úlohu toho hodného, bavícího rodiče, který si s nimi hraje.

1.3 Postavení dětí v rodině

Příchod dítěte do rodiny je zásadní událost, která se nedá vrátit a pro všechny její členy se od té chvíle mění do té doby trvající životní koloběh. Určitě je vhodné plánované rodičovství, aby všichni byli připraveni na takovou to obrovskou změnu a upřímně se z ní těšili. Je to velký finanční závazek, který bude trvat mnoho let a je potřeba, aby i s tímhle rodiče počítali, pokud je to možné.

Dítě je po narození zcela závislé na své matce a potřebuje velmi intenzivní a náročnou péči hlavně z počátku svého pobytu na tomto světě. Tím se utváří první silná pouta mezi dítětem a matkou. Dítě má na tokovou péči nárok, a pokud se mu jí nedostává, je to zásadní chyba, protože jak se k němu chovali jeho vlastní rodiče, tak i ono bude tento způsob chování přenášet na své děti. Pokud se nedostává dítěti uspokojení jeho základních fyzických a psychických potřeb dochází pak k jeho deprivaci a to je stav prakticky nevratný. (Možný, 2006)

Z počátku vývoje dítěte je pro něj důležité, aby mělo dostatek podnětů k tomu, aby se správně vyvíjelo, a aby ho správné podněty stimulovaly ke zvědavosti a tvořivosti. Potřebuje i určitý řád v činnostech, které probíhají každý den, tím se u něj vytváří i pocit jistoty, že je něco stálého a může se na to spolehnout, ať už je to strava, kterou dostává v určitou hodinu nebo návrat rodiče z práce každý den. Zažít pocit úspěchu, když se dítěti něco povede, podpořit ho v jeho tvořivosti, ale zároveň vést dítě také správným směrem, dát mu určité hranice, co ještě může a co už je za danou hranicí, hlavně z hlediska jeho bezpečí, ale také například slušného chování a respektu k druhým dětem a lidem. (Matějček, 2005)

Rodiče musí plynule reagovat na vývoj svého potomka, nejen na jeho fyzický růst, ale i ten psychický, kdy si postupně začíná uvědomovat vlastní já, vytváří si nové sociální vazby s okolím, se svými vrstevníky, hledá vzory, stále se učí a získává nové zkušenosti, i když v dospělosti opustí své „hnízdo“. Dítě je vlastně výsledkem práce rodičů, co ho naučili, jak si dítě vytvořilo své hodnoty a jak přemýšlí o budoucnosti.

1.4 Mateřská dovolená a její vývoj

Z mého pohledu je velmi dobře popsán vývoj mateřského příspěvku, mateřské dovolené a následně posun k rodičovské dovolené v knize od Aleny Křížkové *Práce a péče: proměny "rodičovské" v České republice a kontext rodinné politiky Evropské unie*. Kde se této problematice věnuje celá jedna kapitola, ze které jsem čerpala mnoho i já.

Poprvé byl zaveden mateřský příspěvek roku 1970, do té doby matky, které zůstaly s dítětem doma po 18ti týdenní „dovolené“ nepobírali nic. V roce 1990 byl mateřský příspěvek na dítě rezervován pouze ženám. Mateřský příspěvek měl nahrazovat dávku, kdy matka zůstávala s dítětem nebo dětmi doma po mateřské dovolené. Nárok na takový příspěvek vznikl pro ženu, která pracovala aspoň 270 dní v předchozích dvou letech, ale mohla ho pobírat do jednoho roku dítěte. V roce 1971 byl takový nárok na mateřský příspěvek rozšířen na pobírání během dvou let, kdy žena pečovala o další starší dítě nebo více starších dětí. Po 12ti letech, 1988 došlo k dalšímu rozšíření doby pobírání příspěvku a to až na tři roky, ale platilo, že se žena musela starat i o další starší děti. Takže po roce 1988 pokud matka měla jedno dítě, pobírala příspěvek jeden rok, ale s dalším potokem měla nárok už na 3 roky mateřského příspěvku. Což v té době mělo i záměr v podpoře populačního růstu. Ovšem matka nemohla mít jiné příjmy, než právě mateřský příspěvek. K dalšímu posunu došlo roku 1985, kdy příspěvek mohl začít pobírat i otec, ale pouze v případě, že se matka nemohla z vážných důvodů starat o dítě nebo muž neměl družku. Od roku 1990 se mateřský příspěvek začal označovat jako rodičovský příspěvek, což znamenalo, že mohl příspěvek pobírat otec i matka po dobu tří let a zároveň bez ohledu na to, zda mají jedno nebo více dětí. (Dubová, 2008)

Zákon o rodičovském příspěvku byl roku 1995 přesunut do zákona o státní sociální podpoře a příspěvek byl prodloužen až na 4 roky. O tři roky později bylo možné příspěvek pobírat, i když dítě navštěvovalo jesle nebo školku na 3 dny v měsíci. Počet dní, které dítě tráví měsíčně v jeslích se rozšířil na podzim 2001 a to na pět. Téhož roku byla výše příspěvku spočítána jako součin částky na osobní potřeby rodiče a koeficientu 1,1. Další posun nastal na začátku roku 2004, kdy rodič mohl mít neomezený příjem a zároveň pobírat mateřský příspěvek, který vracet nemusel v případě, že o dítě pečovala jiná zletilá osoba. Ve stejném roce také vzrostl koeficient na 1,48. (Dubová, 2008)

Od roku 2007 byla výše příspěvku dána 40% průměrné měsíční mzdy v

nepodnikatelské sféře za kalendářní rok podle ČSÚ.

Reforma, která platí od roku 2008, umožňuje čerpání příspěvku ve třech variantách. Dvouletou variantu pobírání příspěvku, dále pak tříletou a čtyřletou variantu pobírání příspěvku. Dvouletá varianta je vhodná pro matky, které se chtějí co nejdříve vrátit do práce a mají možnost svěřit své dítě do péče instituce, pokud je však k dispozici. V dnešní době v menších obcích je však tohle právě překážkou, kdy matka nemůže tak brzy do práce, protože nejsou k dispozici jesle. Dalším úskalím čerpání dvouletého příspěvku je, aby matka měla příjem ve výši dané hranice, a když by chtěla čerpat příspěvek v základní výměře, musí být nemocensky pojištěná. Pokud však matka během dvouleté varianty zjistí, že do práce ještě nenastoupí z různých důvodů, může doma s dítětem zůstat, ale poslední rok už nebude pobírat žádný příspěvek, protože ho vyčerpala v prvních dvou letech. Naopak se může stát, že matka zvolí čtyřletou variantu, ale dříve než tato doba uplyne, bude muset nastoupit do práce nebo bude chtít, tak bohužel už jí nikdo nedoplatí zbývající čas, který měla s dítětem strávit doma. (Dubová, 2008)

V pobírání příspěvku jsou některé matky dost znevýhodněny, jde hlavně o matky podnikatelky, které si ve většině případů neplatí nemocenské pojištění, nemají možnost volby brát příspěvek ve zvýšené nebo základní výměře. Tímto jsou takové matky nuceny, aby pobíraly rodičovský příspěvek ve čtyřleté variantě a to je pro ně mnohdy nevýhodné, protože se chtějí vracet co nejdříve do zaměstnání a byla by tak pro ně nejvýhodnější dvouletá varianta. (Bartáková, 2009)

Matky studentky na tom také nejsou příliš výhodně. Doba studia není totiž započítávána do nemocenského pojištění a tím nemohou mít matky nárok na příspěvek v době rodičovské dovolené. Možnost zvolit si variantu čerpání příspěvku pro ně tedy odpadá, rovnou jim náleží varianta na 4 roky. (Bartáková, 2009)

V nevýhodě jsou též matky, které měli pracovní smlouvu na dobu určitou. Pokud mají první dítě a pracovní poměr končí v průběhu druhého a třetího trimestru mají stále nárok na finanční podporu v mateřství a mohou si zvolit délku pobírání rodičovského příspěvku. Při narození druhého dítěte už však nemají nárok na příspěvek, protože pracovní poměr už zanikl. Oproti ženám, které pracovaly před mateřstvím na dobu neurčitou a pracovní poměr jim tak stále trvá. (Bartáková, 2009)

Další problém mají matky samoživitelky, které prakticky nemají možnost volby délky pobírání příspěvku a to z důvodu, že jsou nezaměstnané nebo jejich příjmy nedosahují průměrného příjmu, takže jsou nuceny ke čtyřleté variantě. (Bartáková, 2009)

Pobírání rodičovského příspěvku bylo zamýšleno tak, aby tento příspěvek nahradil ušlou mzdu během doby, kdy bude jeden z rodičů doma a starat se o dítě nebo děti. Nyní je tomu tak, že rodič, který pobírá rodičovský příspěvek může chodit do práce, mít neomezený příjem a příspěvek tak použít na pověření jiné zletilé osoby, aby pečovala o dítě. Taková osoba může být i matka dětí, když si otec zažádá o příspěvek a tím se i rozšíří možnosti výběru varianty délky pobírání finanční podpory při rodičovské dovolené. Jak už bylo zmíněno, muži jsou lépe placeni než ženy, takže lépe dosáhnout potřebného průměru příjmu tak, aby si mohli zvolit délku pobírání příspěvku. Jsou to příklady, které jsou pro samotné ženy nevýhodné – matka podnikatelka, zaměstnaná na dobu určitou či nezaměstnaná. Má to však i své nevýhody a to v případě, že oba rodiče jsou podnikatelé, matka samoživitelka nemá nikoho, na koho by mohla příspěvek převést tak, aby si mohla vybrat jinou variantu než čtyřletou. (Bartáková, 2009)

2. Volný čas na rodičovská dovolené

Co si člověk představí pod pojmem dovolená? Ve většině případů jde o vycestování mimo domov v jakékoliv vzdálenosti do příjemného prostředí, kde si odpočine od všedních starostí a užívá si volného času, který tráví aktivitami pro něj příjemnými a odpočinkovými. Rodič, který je však na rodičovské „dovolené“ to tak příjemné nemá. Ve valné většině jsou to ženy, které zůstávají doma, aby se staraly se o domácnost a pečovaly o děti a to určitě nebude žádná dovolená, i když jsou i v dnešní době stále názory, že takové matky se mají velmi dobře, když nechodí do práce a jsou v „klidu“ doma. Náročnost péče o dítě mohou objektivně posoudit právě jen ty ženy, které děti mají. A několik takových žen znám osobně, které se divili ostatním ženám, které už dítě měli, že nemají čas přijít za partou kamarádek na skleničku. Názory typu: však máš partnera, aby doma pohlídal. To sice partnera mají, ale pokud je dítě ještě velmi malé, tak to úplně tak jednoduché není a ani mamince se nemusí chtít někam vyrazit, protože péče a starost o dítě je náročná.

Samozřejmě je to také o dětech, jejich chování a potřebách, jak si matka užije rodičovskou dovolenou. Z pohledu kamarádek a známých jsou nejnáročnější první týdny při prvním dítěti, než si každá matka zvykne na svůj vlastní systém, který by vyhovoval jí i dítěti. Důležitá je zde i role otce, jak moc se zapojuje do chodu domácnosti a péči o dítě. Mnoho žen uvítá, když si jejich partner vezme na týden či dva volno z práce, aby byl k ruce ženě, než si sama všechno zorganizuje. Vždyť právě tady si mohou oba užít společně tráveného času s miminkem a podpořit se navzájem. K tomu má přispět i nově schválená vládní novela o nemocenském pojištění, která nabyde platnosti od nového roku. Pokud bude otec chtít, bude si moci vybrat týden volna navíc, aby byl doma se svou ženou, která je po porodu. Bude to však platit pro muže, kteří si platí nemocenské pojištění a v době tohoto volna budou pobírat 70% svého platu. Takové volno si muž bude moci vybrat v době šestinedělí ženy a nebude ho moci přerušit. (Čerstvým otcům týden doma navíc [online])

A i poté co muž chodí do práce, je ale důležité, aby pomohl i doma s tím co je potřeba a nenechával vše na své ženě, která se celý den stará o společného potomka. To už je však značně individuální v každém páru, jak se domluví a práci si rozdělí tak, aby oba měli alespoň někdy čas jen sami pro sebe a mohli jej trávit pro ně odpočinkovou činností.

Proto je i hodně důležité u každého páru, aby si uvědomil, že rozhodnutí založit rodinu změní prakticky veškerou náplň jejich volného času na několik let. Myslím si, že

není důležité mít dítě jen proto, že už je čas a nemít na něj dostatek času kvůli svým zájmům. Pávková (1999) uvádí, že právě rodina je pro dítě prvotní skupina, která hraje rozhodující roli v tom, jak si dítě osvojí možnosti využívání volného času. Dítě se od rodičů učí, napodobuje a přebírá formy a možnosti využití svého volného času.

Kromě toho volný čas znamená pro každého rodiče něco jiného. Někdo má takzvané volno, když dítě usne a rodič, který je s ním doma, se tak může věnovat činnostem, na které nemá prostor, protože se věnuje dítěti. Většinou jsou to ale zase jenom činnosti respektive povinnosti, které je třeba v domácnosti udělat. Většinou jsou matky na rodičovské dovolené, které si tento čas velmi užívají a rády ho tráví s dítětem a následně s partnerem, který se vrátí ze zaměstnání, to pak určitě zanechá i pozitivní vliv na vývoji dítěte.

Pávková (1999) píše: *„V době mateřské dovolené mnoho žen pociťuje nedostatek sociálních kontaktů, cítí se být často samy pouze s malým dítětem. Je pro ně vhodné, mají-li možnost trávit určitý čas ve skupině lidí shodných zájmů.“* A to naráží na možnosti využití právě mateřských center, které nabízejí širokou škálu možností využití volného času.

2.1 Volný čas

Volný čas je možné definovat mnoha způsoby a níže uvedu několik z nich od různých autorů.

J. Pávková definuje volný čas jako *„opak nutné práce a povinností, jako dobu, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je dobrovolně a rádi, přinášejí nám pocit uspokojení a uvolnění. Pod pojem volný čas se běžně zahrnuje odpočinek, rekreace, zábava, zájmové činnosti, dobrovolné vzdělávání, dobrovolná společensky prospěšná činnost i časové ztráty s těmito činnostmi spojené.“*

Buriánek chápe volný čas *„jako čas, který člověku zbude po splnění všech víceméně nutných povinností, k nimž patří zaměstnání a doprava do něho, domácí práce, hygiena, Volný čas pojímá jako prostor, o jehož využití a náplni rozhoduje svobodně sám jedinec.“*

Slepičková uvádí volný čas jako *„dobu, časový prostor, v němž jedinec nemá žádné povinnosti vůči sobě ani druhým lidem a v němž se pouze na základě svého vlastního svobodného rozhodnutí věnuje vybraným činnostem. Tyto činnosti ho baví, přinášejí mu*

radost a uspokojení a nejsou zdrojem trvalých obav či pocitů úzkosti.“

Z uvedených citací autorů je volný čas prostor, kdy si každý vybere činnost, která ho naplňuje, baví, u které zrelaxuje a nepřináší mu žádný stres, ale odpočinek a nabytí dalších sil a energie. Buriánek upozorňuje, ve svém chápání volného času, že jde o čas, který nám zbyde po splnění povinností, které je třeba udělat a tím si pak bez starostí užít zvolenou aktivitu v čase, který máme pro sebe.

Volný čas je pro každého z nás něco jiného a každý má různé množství volného času. Někomu zbývá velmi málo volného času například kvůli špatně rozvrženému času aktivit, přetížením pracovních nebo školních povinností. Další ho má přemíru a stává se, že neví jak s ním naložit. Pak se nudí, anebo se zabaví aktivitami nevhodnými, což se týká převážně mládeže, která se může dostat do problémů, když tráví volný čas nahodile a ničemu se systematicky nevěnuje. Dalším aspektem volného času je způsob jeho trávení, které se dělí na aktivní a pasivní. (Kraus, 2015)

Z mé zkušenosti je pro každého z nás důležité, aby aktivní a pasivní trávení volného času bylo v určité rovnováze. V dnešní době je však bohužel mnoho lákadel, jak trávit volný čas spíše pasivní formou u televizí, počítačů, tabletů, mobilních telefonů a dalších technických vymožeností.

2.2 Význam volného času pro rodiny s dětmi

Jak už bylo zmíněno v úvodu této kapitoly rodina hraje primární roli v tom, jak bude dítě trávit svůj volný čas. Pecinová (2010) píše o rodičích, kteří se podílejí na volném času dětí především jako jeho organizátoři, vychovatelé a pomáhají ho dětem hodnotně tvořit. Rodiče své děti motivují k činnosti, pomáhají dítěti udržet zájem o vybranou činnost a správně vybrat aktivitu, u které by dítě mohlo vydržet, a k tomu mají rodiče ty největší kompetence, protože své dítě znají nejlépe.

Pávková (1999) píše o důležitých aspektech formování vztahu k volnému času a to především z pohledu:

- o jaký typ rodiny se jedná, jaký je způsob rodinného soužití, zda se jedná o rodinu malou či velkou, uzavřenou či otevřenou, jaký je věk rodičů i dětí, počet dětí, jejich pohlaví, styl rodinné výchovy apod.
- jaké jsou zájmy rodičů, jak si je navzájem tolerují, jaký význam se jim přikládá i kolik finančních prostředků jsou svým koníčkům i koníčkům dětí ochotni věnovat

Můžeme si určitě všichni všimnout rozdílů v rodinách, jak vedou či nevedou své děti k smysluplnému trávení volného času. Na to poukazuje Kraus (2015) takto: „*Rodina má zcela dominantní a primární postavení vzhledem k osvojení si aktivit ve volném čase svým výchovným působením, i každodenním životem.*“ S tím však souvisí v dnešní době hlavně finanční možnosti, které rodina má, aby mohla dítěti poskytnout potřebné vybavení, ať už ke společnému trávení volného času nebo přihlášení dítěte do kroužků. Na volnočasové aktivity v rodině je více prostoru o víkendech, než ve všední den. Rodina tak může trávit volný čas jak aktivně při sportování, stolních hrách či poznávacích činnostech, tak pasivně, kdy se jedná o činnosti sledování televize, návštěva kina nebo setkání se s přáteli. Aktivní trávení volného času je pro všechny zúčastněné lepší, protože dochází k většímu prožitku a motivaci takové činnosti zařazovat do svého života. (Kraus, 2015) Právě společně trávený čas, ať už při stolní hře nebo procházce v lese, je pro dítě s rodiči to co je spojuje, společné zážitky a vzpomínky.

2.3 Význam volného času pro děti

Jak uvádí Kraus (2015) v rodinách záleží také na množství volného času, které rodiče mají na své děti. U rodičů záleží na jejich zaměstnání a dalších povinnostech v domácnosti.

Zaměřuji se však na dobu, kdy jeden z rodičů je doma na rodičovské dovolené a druhý s dítětem tráví většinu dne. Takže jde v tomto ohledu spíše o to, kolik času zbývá pracujícímu rodiči pro aktivity s celou rodinou nebo jen s dítětem, což je u každého páru individuální a závislé především na zaměstnání.

Už od malička je dobré vést děti k určitému návyku na organizaci času. Ať už jsou to pravidelné hygienické činnosti, pracovní návyky, aby si uklidilo v rámci jeho možností svůj pokoj nebo čas, kdy jít spát. Volný čas pro dítě je když jdou s maminkou na procházku, na pískoviště, kde si hraje s ostatními dětmi nebo společně navštěvují aktivitu, která je pro matky s dětmi v daném městě nabízena. V takových aktivitách se utváří důležité sociální interakce, jak uvádí Pávková (1999), které jsou důležité při budoucím utváření vztahů mezi lidmi, jednotlivci a sociální skupinou.

Každá rodina má svůj systém hodnot a ten přenáší i na dítě, které pak následuje své rodiče a to co vidí doma, pak aplikuje i ve svém budoucím životě. Kraus (2015) uvádí: „*Rodiče by měli být iniciátory a organizátory volného času dětí. Děti zprvu*

nedokážou posoudit, jak vhodně zhodnocovat volný čas a k tomu je musí dovést právě rodiče. Dalšími vnějšími faktory v oblasti ovlivňování trávení volného času jsou média, škola a vrstevnické skupiny.“ Pokud dítě prožívá plnohodnotné dětství s aktivitami, které ho zaujmou, baví a to buď s rodiči, nebo svými vrstevníky, chce takové zážitky mít i ve věku, kdy si svůj čas organizuje samo.

3. Mateřská centra

Jak už bylo zmíněno na začátku této práce, mateřská centra jsou tu hlavně od toho, aby se potkaly ženy, matky, rodiče a děti s podobnými zájmy. Aby rodič, který je s dítětem na rodičovské dovolené netrávil čas pouze sám s dítětem, ale aby si oba rozšířili obzory, seznámili se s novými lidmi, navázali nové kontakty a získali nové přátele, ale také, aby měli možnost čas lépe využít a naplnit. V mateřských centrech se setkávají různě zkušené maminky a také je to velmi dobrý zdroj informací, hlavně pro mladé, ne tak zkušené matky.

Každé mateřské centrum má svůj program jiný a liší se i celkový chod daného centra. Takový spolek může hodně pomoci, například s hlídáním dětí, když si matka potřebuje něco vyřídit třeba na úřadech a nemá tu možnost, aby jí dítě pohlídal někdo z rodiny. Což bylo před vznikem takových center naprosto běžné, aby pohlídal děti někdo z prarodičů, tet nebo jiných příbuzných, pokud však byli v blízkém okolí. Když taková možnost nebyla, aby hlídal někdo z rodiny a ani nebyla mateřská centra, musela matka vše absolvovat s dítětem nebo počkat až bude doma otec. Tím, že může matka přenechat své dítě v zařízení, kde je o něj dobře postaráno, se jí tolik uleví a vše si zařídí ve větším klidu, i kdyby se mělo jednat o větší úklid bytu. Taková matka, bude klidnější, bez stresu a ráda na oplátku pohlídá děti jiné matce, protože ví, jak je to velká pomoc. (Kolínská, 1995)

3.1 Co je mateřské centrum

Mateřské centrum nemá jednu jasnou definici, jde o spolek, který vzniká v různých místech naší republiky, hlavně v důsledku potřeb převážně matek na rodičovské dovolené a od toho se odráží jeho náplň, tak aby uspokojila potřeby svých návštěvníků. Taková centra nabízí prostor pro rodinu s dětmi, kde se cítí bezpečně, rozšiřují se zde sociální kontakty nejen mezi matkami, ale i děti mezi sebou navzájem a jsou místem seberealizace pro všechny zúčastněné. (Kolínská, 1995)

Do chodu mateřských center a vůbec do jejich zřizování se zapojují rodiče, kteří mají o toto téma zájem, nejsou na to vystudovanými odborníky, ale mají všichni dohromady neocenitelné vlastní zkušenosti, každý z nich může do centra přinést jiné, nové nápady, inovace, zkušenosti, informace a praxi v různých oblastech, z kterých mají zkušenosti. Z toho plyne práce takzvaně laiků pro laiky. Tím se utváří originální komunita, kde je však zapotřebí sdílet, tolerovat, uznat hodnoty druhých a respektovat.

(Kolínská, 1995)

Matky potřebují podpořit i v době rodičovské dovolené, aby uplatnily své kompetence, zkušenosti a schopnosti společně se svými dětmi. Takové uplatnění může vést u některých matek k nové iniciativě, ať už v oblasti sociální, politické, ekonomické nebo jakékoli jiné a zvýší se tak jejich pocit sebehodnocení a sebezpojetí. Tím, že se takto matky zapojují v centrech je přínosné nejen pro ně, ale i pro jejich děti, které je stále doprovází a vidí tak svou matku, jak se může uplatnit a hlavně ji zažijí v jiných situacích a jiném prostředí, k čemuž by při prožití mateřské dovolené pouze doma nedošlo. Tím samozřejmě také odpadá starost o to, kam umístit děti v době, kdy se jim matka nemůže naplno věnovat, protože aktivity, které dělá, dělá spolu s dětmi nebo za podpory hlídání v centru či zabavení dítěte programem, který dané centrum nabízí. (Kolínská, 1995)

Děti si odnášejí z centra neopakovatelné zkušenosti, vidí, jak fungují mezilidské vztahy, učí se respektu a vytváří si sociální vazby a neprožívají stres, kdy matka nechává dítě v jeslích, mateřské školce, kdy je na minimálně půl dne zcela bez ní. V centrech jsou děti pohromadě a v různém věku a není zde zapotřebí vystudovaného pedagoga tak, aby systém v centru fungoval. Jde o to, co jim rodiče předávají a jaká jsou nastavená pravidla chodu rodinného centra, kam dítě s rodičem dochází. (Kolínská, 1995)

Práce v mateřských centrech spočívá na principu svépomocných skupin, kde jde především o naslouchání jeden druhému, vzájemné pomoci a učení se. Účastníky společná práce a vše kolem centra motivuje ke zlepšení prostředí, ve kterém se nachází, nejen z pohledu ekologie, ale také sociálních vztahů, pomoc ostatním se začlenit a lépe zapadnout, zvláště pokud jde o nově přistěhované obyvatele, ať už jde o Čechy nebo cizince. (Kolínská, 1995)

3.2 Vznik a vývoj mateřských center

Vše začalo vznikat v Německu roku 1981, kdy se v novinách psalo o modelovém projektu „mateřského centra“ jejichž autorkami byly Moniky Jaeckl a Greta Tüllmann z Deutsche Jungeninstitut (v překladu Německý institut pro mládež). Deutsche Jungeninstitut poskytl záštitu celého projektu a spolupracoval se Svazem vesniček SOS a Německým svazem žen v domácnosti. Ženy byly velmi nadšené, když se zúčastnily semináře o MC, kde jim byl celý koncept fungování představený a po několika měsících příprav byla otevřena Kavárna pro matku a dítě. Zpočátku se matky s

děťmi scházeli v této Kavárně jednou týdně, ale moc dlouho jim to nevydrželo a museli „otvírací dobu“ rozšířit i proto, že prostředí bylo v Kavárně pro matky a děti velmi přátelské a lákalo tak stále více dalších matek, které se chtěly scházet a mít své uplatnění nejen v domácnosti. Celý projekt této myšlenky o mateřských centrech se velmi rychle uchytil a rozšířil v západním Německu a nápad se zalíbil i v zahraničí - Rakousko, Francie, Švýcarsko, Holandsko, Belgie, Itálie a USA. (Kolínská, 1995)

Do České republiky se tento nápad dostal v roce 1990, kdy do naší republiky zavítala Alena Wagnerová (spisovatelka, socioložka), která chtěla, aby se projekt mateřských center rozšířil i k nám. Toho roku se setkala s Rút Kolínskou, která byla členkou ekologického hnutí Pražské matky, které sídlilo v Praze. Sice vyprávění A. Wagnerové zanechalo velký dojem na R. Kolínské, ale do zakládání centra se nechtěla pouštět. A. Wagnerová se však nevzdávala a dalšího roku, 1991, Wagnerová opět navštívila naši republiku a zavítala rovnou za R. Kolínskou a domluvila ji exkurzi v MC v Mnichově i pro jejího manžela a kamarádky. Tato exkurze byla rozhodujícím momentem, kdy R. Kolínská a její kamarádky na vlastní kůži viděli a zažily fungování jednoho z mnoha mateřských center. (Kolínská, 1995)

První seznámení o fungování, náplni a všeho kolem mateřských center bylo v naší republice uskutečněno na semináři na podzim roku 1991, který zaštitoval Heinrich Böll, a Monika Jaeckel poskytla veškeré informace a hlavně zkušenosti z praxe. To vše vedlo k tomu, že o půl roku později, na jaře 1992, bylo otevřeno první Mateřské centrum u nás, bylo pod záštitou YMCA (Křesťanské sdružení mladých lidí), které pro takový projekt mělo vhodné prostory (Rozhovor se zakladatelkou site materskych center Rút Kolínskou [online])

Mateřské centrum (dále jako MC), které vzniklo v Praze jako první, fungovalo na spolupráci kamarádek a postupně se okruh návštěvníků MC velmi rozšířil i o ty ženy, které by rády založily podobné centrum ve svém bydlišti. Proto byl v roce 1994 uspořádán 1. seminář, který měl výstižný název „Jak začít“, aby pomohl matkám v založení dalších MC hlavně prostřednictvím předávání vlastních zkušeností z již už zaběhnutého centra v Praze a o jejich fungování v zahraničí. Tyto semináře se následující roky ještě několikrát zopakovaly a roku 1997, po 10 letech fungování MC, byl uskutečněn první kongres MC v České republice, což vedlo k myšlence založení Sítě mateřských center, které vzniklo v roce 2002 jako samostatné občanské sdružení. Taková síť měla za úkol zastřešovat zájmy všech mateřských center v republice. Do sítě se v době vzniku nezapojila všechna centra, ale ze 127 MC jich v ten rok vstoupilo 69 MC a v dnešní době jich je kolem 300 registrovaných právě v Síti mateřských center.

(Historie sítě mateřských center [online])

3.3 Fungování a cíle mateřských center

Mateřská centra fungují především na vzájemné spolupráci a podpoře, tak aby vytvořila bezpečné zázemí pro maminky, děti, otce a další členy rodiny, které MC navštíví. Každé konkrétní centrum má svůj vlastní program, konkrétní cíle, služby, které nabízí a funguje podle potřeb jejich účastníků a návštěvníků. Jediné v čem se všechna mateřská centra shodují je dodržování takzvaného know-how Mateřských center, které je základem a opěrným bodem pro ty, kteří chtějí založit centrum, které zaštiťuje Síť mateřských center a její členská centra zajišťuje garancí, která je pro ně zavazující. Síť mateřských center u nás funguje od roku 2006 a má za úkol sdružovat všechna centra na našem území. (Poslání [online])

Know-how mateřských center

Základním posláním mateřských center je primární prevence patologických jevů v rodině ve společnosti:

- nabízejí veřejný a bezpečný prostor pro rodinu
- umožňují prevenci sociálního vyloučení
- podporují vícegenerační soužití

Sociální práce mateřských center spočívá na principu svépomocných skupin:

- vzájemné naslouchání
- vzájemné poradenství
- vzájemné učení a učení se
- na vzájemné svépomoci

Společenství v mateřských centrech motivuje k aktivní účasti na životě komunity:

- ke zlepšování životních podmínek komunity
- k integraci odlišných
- k podílu na rozhodování

Cíle mateřských center byly zmíněny již výše v úvodu této kapitoly, jde o uplatnění a seberealizování rodiče na rodičovské dovolené, vzájemná výpomoc mezi

jejími členy, pomoc členům v těžké situaci, aktivní a smysluplné trávení volného času jak pro samotné děti, tak i společně děti s rodiči, rozšíření sociálních vazeb.

Cíle Sítě mateřských center jsou:

- propojovat jednotlivá centra, odborníky
- prosazovat a posilovat hodnoty rodiny, rovné příležitosti pro všechny, mateřskou a otcovskou roli v rodině
- podporovat mateřská centra a jejich spolupráci
- mapovat aktivity svých členů, trendy v péči o rodinu v zahraničí
- inspirovat k rozvoji a šíření dobrých nápadů, zachování tradic
(Úkoly a síť MC v ČR [online])

Jak je z těchto bodů zřejmé, centra podporují rodiny, jejich fungování a také plnohodnotné uplatnění žen na rodičovské dovolené. Velmi důležitá je i spolupráce mezi centry a různá společná setkávání a předávání si informací.

3.4 Rodinné centrum Dětský svět Lanškroun

Rodinné centrum Dětský svět funguje v Lanškrouně od roku 2001, kdy mělo ještě název Mateřské centrum a založilo jej 5 maminek kamarádek, které cítily potřebu takové to organizace ve městě. První prostory měli k dispozici v MŠ Vančurova a později v jedné ze tříd zdejšího Domova dětí a mládeže. Nyní se Rodinné centrum nachází v prostorách lanškrounského Penzionu pro důchodce, kde je umožněn i bezbariérový přístup, což je příjemné pro mnohé návštěvníky. Prostory pro centrum jsou nyní větší než v předchozích budovách, takže je možnost i vybavení, které by se do předchozích místností nevešlo a samozřejmě pohodlí při větším počtu návštěvníků. Tímto se rozšířily aktivity i pro seniory, kteří jsou v penzionu, jako například Kavárnička dříve narozených a Rodinné centrum se stalo multigeneračním centrem s aktivitami pro děti, rodiče i seniory. (Kořením mého života jsou kamarádky [online])

Aktivity a činnosti jsou v centru rozděleny podle několika kritérií:

Podle četnosti

- jednorázové
- pravidelné
- kurzy

- přednášky

Podle věku

- Dopolední kluby rodičů s dětmi (0-4 roky)
 - Malí rarášci nebo Malí objevitelé
- Odpolední aktivity pro děti školkového a mladšího školního věku
 - Angličtina pro nejmenší, Půjčovna her, En-ten-týky, Atletická minipřípravka
- Aktivity pro rodiče s dětmi
 - Cvičení kojenců a batolat, Cvičení rodičů s dětmi, Logopedická poradna, Fyzioterapeutická poradna
- Aktivity pro rodiny s PAS
 - Sportovní hry pro děti s PAS, Klub „Integráček“, Rodičovská knihovna
- Aktivity pro dospělé
 - Jóga pro dospěláky, Plavání pro těhotné, Škola jinak, Kavárnička dříve narozených, Sobotní dopoledne
(Aktivity Rodinného centra dětský svět [online])

Jak je uvedeno v rozhovoru v Lanškrounských listech s nynější vedoucí centra paní Hanyšovou, funguje centrum především na dobrovolnické činnosti maminek, které se starají o chod a činnosti Rodinného centra. Paní Hanyšová je jedinou zaměstnankyní RC a to na poloviční úvazek, ostatní osoby, které vedou nějakou aktivitu, mají smlouvu o provedení práce. Činnosti jsou velmi pestré a pro širokou věkovou skupinu. Jejich nabídka je vidět na plakátovacích plochách, internetových stránkách nejen centra, ale také města Lanškroun a samozřejmě v dnešní době i na populárním Facebooku, takže se může kdokoliv a kdykoliv zapojit, podle toho co každého zaujme. V příloze A je uveden plán činností na měsíc únor.

Empirická část

4. Role mateřských center pro matky na rodičovské dovolené

Jak už bylo uvedeno výše, dnešním trendem ve výchově dětí, kdy je jeden z rodičů na rodičovské dovolené, je návštěva a zúčastňování se aktivit a činností, která centra nabízejí. Mateřská a rodinná centra se dnes stávají nedílnou součástí života pro matky s dětmi v době, kdy jsou s dítětem doma a stávají se stále silnějším prostředníkem v sociálních interakcích a rozšiřování si sociálních vztahů, které mohou následně přesahovat rámec rodinných a mateřských center. Jejich počet neustále roste a dává podněty matkám, jak využít vhodně čas nejen pro dítě, ale také pro sebe.

4.1 Cíl výzkumného šetření

Cílem výzkumného šetření v Rodinném centru dětský svět bude zjistit, jak matky s dětmi vnímají roli rodinného centra v době rodičovské dovolené a jaké aktivity nejčastěji využívají. Budu se také zajímat o aktivity, akce a činnosti, které jsou nejnavštěvovanější a především, jak se poprvé matky dověděly o funkci centra všeobecně a nyní, jak dostávají informace ohledně nových aktivit a činností, které centrum nabízí. V rozhovorech se budu také ptát na zapojení partnerů do programů centra.

Hlavní výzkumná otázka je: **Jaká je role mateřských center pro matky na rodičovské dovolené?** Tato otázka je dále specifikována dílčími výzkumnými otázkami (DVO):

1. Jak o sobě dávají vědět rodinná centra?
2. Jaký je trend v péči o dítě v době rodičovské dovolené?
3. Jak tráví rodiny volný čas během rodičovské dovolené?
4. Z jakého důvodu byla rc založena?
5. Jaký je přínos rodinného centra pro matky na rodičovské dovolené?

Samotné otázky, kterými jsem vedla rozhovory s maminkami, jsou součástí jednoho rozhovoru v příloze B.

4.2 Metody výzkumu

Jako výzkumnou metodu jsem zvolila kvalitativního zjišťování informací s vybranými maminkami, které centrum navštěvují. Konkrétně jsem využila rozhovorů s jednotlivými maminkami.

Kvalitativně orientovaný výzkum je charakteristický zjištěním údajů, které nemají číselnou podobu, ale jde o popis, který je podrobný a velmi výstižný. Výzkumník používá metody, jako jsou rozhovory, pozorování či analýza dokumentů konkrétních osob, kdy se díky takovému postupu sblíží s osobami které zkoumá a dokáže tak lépe proniknout do situací a problémů o které se zajímá. Kvalitativní výzkum je typický, že odhaluje nové skutečnosti a teprve poté z takových skutečností vytváří nové hypotézy, které se však vztahují pouze na zkoumanou skupinu a nelze je aplikovat na celou populaci, jako je tomu u kvantitativního výzkumu. (Gavora, 2000).

K samotnému zjištění informací s jednotlivými maminkami jsem použila rozhovor pomocí návodu. Jak uvádí Hendl (2005): *„Návod k rozhovoru představuje seznam otázek nebo témat, jež je nutné v rámci interview probrat. Tento návod má zajistit, že se skutečně dostane na všechna pro tazatele zajímavá témata.“*

Dalším znakem takového rozhovoru je, že tazateli pomůže udržet zaměření interview, co nejlépe využít čas, který má pro interview a zároveň dotazovaný může uplatnit vlastní perspektivy a zkušenosti. Takový způsob zjišťování informací v kvalitativním výzkumu je součástí zakotvené teorie. (Hendl, 2005)

Hendl (2005) popisuje zakotvenou teorii takto: *„Zakotvená teorie je návrhem hledání specifické substantivní teorie, která se týká jistým způsobem vymezené populace, prostředí a doby.“* Jednotlivé rozhovory se kódují, což znamená, že se rozkrývají další data, která nemusí být zřejmá po prvním přečtení a dochází k jejich interpretaci. Rozkódovat rozhovory můžeme třemi způsoby a to otevřeným, axiálním a selektivním kódováním. (Hendl, 2005)

Při interpretaci výsledků z mých rozhovorů jsem použila otevřené kódování. Takové kódování spočívá v opakovaném pročitání si nasbíraných dat, ze kterých se odhalují určitá společná témata respondentů, která nemusí být na první pohled zřejmá. Z těchto témat se pak tvoří kategorie, které jsou obecnější, než téma, které vplynulo z rozhovorů. (Hendl, 2005)

4.3 Charakteristika výzkumné skupiny

Pro získání informací jsem si vybrala matky s dětmi, o kterých vím, že navštěvují rodinné centrum, ať už více nebo méně často a osobně se s nimi znám, což mi pak usnadnilo průběh jednotlivých interview, protože atmosféra byla uvolněná a nenucená. Pro lepší přehlednost uvádím základní charakteristiky v tabulce a podrobnější charakteristiku jednotlivých maminek níže.

Tab. č. 3: Charakteristika respondentek

	věk	vzdělání	počet dětí	věk 1. dítě	věk 2. dítě	stav	bydliště
Respondentka č. 1	28	VŠ	1	18 měsíců	x	vdaná	město
Respondentka č. 2	30	VŠ	2	26 měsíců	6 let	vdaná	město
Respondentka č. 3	29	VŠ	1	28 měsíců	x	vdaná	město
Respondentka č. 4	34	VŠ	2	13 měsíců	3,5 let	vdaná	vesnice
Respondentka č. 5	38	VŠ	1	28 měsíců	x	svobodná	vesnice

Respondentka č. 1

Maminka, se kterou jsem vedla rozhovor jako první, je vdaná, má jedno dítě – holčičku, které je 18 měsíců a už nyní uvažují o druhém dítěti. Maminka byla velmi komunikativní, svůj podíl na tom měl i fakt, že se známe delší dobu. Rodičovskou dovolenou si hodně užívá a je celkově spokojená.

Respondentka č. 2

Druhá maminka, která má už dvě děti a další zatím s manželem neplánují, se v rodinném centru opravdu našla. Dálkově při rodičovské dovolené dostudovala a ještě se hodně zapojovala a do dnes zapojuje do chodu a plánování akcí rodinného centra, takže není pouze účastnicí připravených akcí, ale i jedna z organizátorek.

Respondentka č. 3

Se třetí maminkou jsem před několika lety pracovala v dětském domově. Nyní je o to této ženě slyšet hlavně z důvodu vybudování základní školy s alternativními prvky vyučování, kde je ředitelkou. Maminka má zatím jedno dítě – holčičku a určitě by chtěla i druhé, ale vzhledem k rozjíždějí se škole, plánování dalšího dítěte prozatím s manželem odložili.

Respondentka č. 4

Maminku číslo čtyři znám z tábora, kam jsme obě jezdily a teď bylo velmi příjemné si popovídat a vidět se. Maminka má dvě děti – kluky a věnuje se jim, jak jen to jde. Další dítě už však s manželem neplánují. Program pro děti využívá nejen z nabídky centra, ale také jiných organizací, které jsou v okolí jejich bydliště.

Respondentka č. 5

Poslední pátý rozhovor byl s maminkou, která má jedno dítě – holčičku a neplánuje druhé dítě. Není vdaná, nežije s otcem svého dítěte, otec však holčičku vidí, jak jen to je možné. Maminka žije na vesnici v rodinném domku se svojí přítelkyní, kde obě holčičku vychovávají.

4.4 Vlastní šetření

Sběr dat probíhal jednotlivě s každou maminkou zvlášť. Místo, kde jsem se vždy s danou maminkou sešla, záleželo na jejím výběru, protože každá u sebe měla v době rozhovoru své dítě, proto jsem je nechtěla nijak svazovat a určovat prostory, které by jim nemusely vyhovovat. Takže jsem vždy dorazila k mamince domů v čas, který jsme si předem domluvili.

Vlastní rozhovory probíhaly velice příjemně, jak už jsem uvedla, jsou to maminky, které znám. Přítomnost dítěte nebo dětí v rozhovoru nebyla vůbec překážkou, spíše příjemným zpestřením a uvolněním pro obě strany. Maminky byly ochotné odpovídat na otázky a poměrně dobře se nám podařilo udržet směr a téma rozhovoru.

4.5 Vyhodnocení a interpretace výsledků

DVO 1. Jak o sobě dávají vědět rodinná centra?

Kategorie 1

Poprvé

O první informaci ohledně fungování centra se respondentky dověděly ve většině případů tak, že to bylo od někoho, koho znají. R1 se o centru dozvěděla od své tety, R2 přišla na přednášku pořádanou centrem, o které ji informovala její kamarádka. R3 během těhotenství, když hledala jiné informace než o centrech. I v rámci studia na vysoké škole se mohou, nejen ženy dozvědět o rodinných centrech, což uvedla R4. A k

poslední R5 se tyto informace dostaly od známé, která měla s touto organizací zkušenost.

Kategorie 2

Informovanost

Jak uvádí všechny dotazované, rodinná centra o sobě dávají nejvíce vědět přes internetové stránky a přes sociální síť Facebook, jak uvedly R2, R3, R4 a R5. V pozadí, určitě nejsou ani samotné webové stránky jednotlivých center, na které se matky podívají hned potom, co se o nich dovědí přes sociální síť. Nedílnou součástí jsou však i informace o centrech, které jsou sdíleny mezi příbuznými a kamarádkami, kteří už mají s centrem nějaké zkušenosti. Tuto možnost uvedly R1, R2 a R4. Dvě respondentky uvedly i neztrácející se význam letáčků a plakátů, které jsou na veřejných místech nebo u pediatrů na nástěnkách.

DVO 2. Jaký je trend v péči o dítě v době rodičovské dovolené?

Kategorie 3

Trend

Všechny dotazované maminky sledují možnosti výchovy a péče o své dítě nebo děti a záleží na každé zvlášť, zda dá více na informace z internetu nebo od zkušenějších příbuzných či kamarádek. Až na R1, která ví o fungování centra, ale osobně ho nenavštěvuje, jsou všechny maminky zapojeny určitým způsobem do koloběhu této organizace. R3, R4 a R5 navštěvují, anebo navštěvovaly centrum převážně kvůli cvičení se svými dětmi, ke kterému by se dostaly mnohem hůř, než když je organizováno rodinným centrem.

DVO 3. Jak tráví rodiny volný čas během rodičovské dovolené?

Kategorie 4

Jen ženy

V průběhu rodičovské dovolené, kdy je doma matka s dítětem a otec pracuje, tráví nejvíce času matky sami se svými dětmi. Všechny maminky, se kterými jsem dělala rozhovor, se shodly, že otcové se do aktivit pořádaných rodinným centrem zapojují jen výjimečně. R4 v rozhovoru uvedla, že ve společnosti není příliš zažité, aby se otcové více angažovali do veřejných aktivit s dětmi. Ze zkušenosti R2, jsem se dověděla, že se otcové, pouze však stále výjimečně, zúčastňují i dopoledních dílen, ale pouze pokud tu danou chvíli mají na starost dítě.

Kategorie 5

Společně

Z rozhovorů vyplývá velmi příznivý postoj mužů k Rodinnému centru Dětský svět. Svě ženy podporují a líbí se jim, jak tráví čas s dítětem či dětmi v době, kdy oni sami jsou v zaměstnání. Aby se účastnili nějakých aktivit sami od sebe, to už je pouze výjimečně. R2 vypověděla, že nabídku centra využívají jako rodina a její manžel využívá akce určené pro celé rodiny a někdy navštíví i přednášku pořádanou centrem. Manžel od R4 je rád za cvičení, které maminka navštěvuje s dětmi, protože vidí na dětech pokroky.

DVO 4. Z jakého důvodu byla rc založena?

Kategorie 6

Sdružování

Jak vyplývá z rozhovorů maminek, funkce rodinných center má nezastupitelnou roli v komunikaci mezi širším okruhem žen s podobnými starostmi a radostmi ve stejném nebo podobném stádiu svého dítěte. Maminky se seznámily s dalšími, které doposud neznaly a tím se dostaly i k, pro ně novým, informacím. Navíc, navštěvování činností a akcí, které centrum nabízí, není nijak svázáno zásadními pravidly. Jak mi řekla R5, nikdo nemusí platit poplatky na rok dopředu, ale vše se může platit jednorázově za každou návštěvu. Jediné pravidlo, které by bylo potřeba podle R2 dodržovat, aby rodič nechodil do rodinného centra s nemocným dítětem.

Kategorie 7

Uplatnění

Jak bylo uvedeno výše, maminky se dohromady setkávají, protože mají stejný zájem a to jsou jejich děti a jak uvedla R3 řeší stejné věci. R1 si myslí, že centrum má své uplatnění, ale ona sama ho zatím nenavštěvuje, protože se raději sejde s jinou maminkou v soukromí. Opakem je R2 a R5, které vidí uplatnění centra pro maminky především jako podporu rodiče k aktivitám s dětmi, připravenost prostředí pro rozvoj schopností a dovedností dítěte.

Další stránkou uplatnění je pak ze strany maminek, které se chtějí a mohou zapojovat do chodu centra samotného. Tento příklad se však už týká menšího množství žen a v rozhovoru se týká R2 a R3, které se ochotně přidávají k organizaci akcí nebo výpomoci při jejich organizování.

DVO 5. Jaký je přínos rodinného centra pro matky na rodičovské dovolené?

Kategorie 8

Dítě

Z pohledu maminek je velmi vhodné navštěvovat centrum i kvůli svému dítěti, které se dostane do kontaktu s druhými dětmi, což uvedly R1, R3 a R4 shodně. R2 uvádí možnost pro dítě v jeho rozvoji od miminka až po školáka. R4 zdůraznila i důležitost odpoutání se od maminky, osamostatňování se, které pak pomohlo dítěti při vstupu do školky. R5 mluvila také o zábavném a zajímavém programu s dalšími dětmi.

Kategorie 9

Přínos

Pro všechny maminky je přínos navštěvování centra shodný kvůli kontaktu s jinými ženami, které prožívají podobné či stejné období. Tento přínos je z rozhovorů doplnění ještě o nové zkušenosti ve výchově dítěte a celkové zpestření dne, jak uvedla R5, dále také o změnu prostředí a chvilku relativního odpočinku, jak řekla R4 a poznamenala, že je příjemné převléknout se z tepláků do něčeho „normálního“. Nebo také R2 uvádí bezpečné prostředí a aktivity přizpůsobené začátku rodičovství.

4.6 Diskuze

Z Provedených rozhovorů vyplývá, že role mateřských center pro matky na rodičovské dovolené je velmi přínosná, i když vždy nemusí být využívána všemi matkami, které pečují o své malé děti doma. Celkové povědomí o takových organizacích je velmi široké a mohou za to, dle mého názoru, právě dnešní moderní internetové sociální sítě, díky kterým se informace šíří velice rychle. V pozadí však není ani předávání si informací mezi lidmi navzájem, což potvrzují odpovědi respondentek, které měly takové informace od známých, příbuzných či kamarádek.

Jak bylo popsáno v teoretické části práce, role všech členů rodiny se změnila. Už jenom možnost ženy, která může ovlivnit antikoncepci, kdy bude mít děti a jejich počet, tak i její větší uplatnění na trhu práce a možnosti studovat a vycestovat, které jsou i pro muže v dnešní době velmi lákavé a tím se odsouvá založení rodiny do pozdějšího věku pro oba partnery. Když poté dojde k založení rodiny, tak právě změna v době rodičovské dovolené a trávení času během ní, se razantně změnila. Matka není sama s dětmi doma, ale může se setkávat s jinými matkami v centrech a navštěvovat společné aktivity s dětmi, ale také ty, které jsou určeny jen pro ně. Hodně matek využívá cvičení s kojenci, což uvedly i moje respondentky. S tím také souvisí i funkce rodinných center, které takové matky sdružují a navzájem se podporují, uklidňují a předávají si informace,

kteřé jsou pro matky s jedním dítětem potřebné, protože ještě nemají takové zkušenosti a náhled na různé situace během vývoje dítěte.

Ani otcové však nezůstávají v pozadí. Možnost zůstat s dítětem na rodičovské dovolené je stále ještě poměrně nová a mnoho mužů se do ní nepouští, což je zřejmé z tabulky uvedené v teoretické části. Z pozorování maminek vyplynulo, že otců s dětmi do centra chodí velmi málo a celkově se do této sféry moc nezapojují, ale mají k centru celkově pozitivní vztah, protože vidí, že jejich žena je spokojená a dítě samozřejmě také. Takový způsob trávení času na rodičovské dovolené podporují partneři maminek. Společně si pak jako rodina volný čas užijí v době, kdy i muž je doma a spíše bez podpory aktivit pořádaných centrem.

Vzhledem k velké otevřenosti Rodinného centra Dětský svět, se mohou maminky zapojit a pomoci s organizováním jednorázových akcí nebo také mít činnost, o kterou mají zájem, celou na starost. To už však neplatí pro většinu žen, které byly dotazovány, ale pouze pro jednu, která je v tomto směru velmi aktivní a tvořivá. Přínosnost rodinného centra je však celkově velmi zásadní, protože matky nejsou sami doma nebo jen v užším kolektivu jiných matek, které znali z dřívějšíka, ale rozšíří si sociální kontakty snadněji a nenuceně, právě navštívením aktivit, ať už jednorázově nebo pravidelně. Příjemná je právě otevřenost centra, kdy matka může přijít a zjistí, že jí při dané činnosti něco nevyhovuje nebo jejímu dítěti a není žádný problém, aby příště nepřišla. Matky nejsou svazovány pravidelnou docházkou či dopředu zaplacenými poplatky za návštěvnost vybraných činností a to si myslím, že matky opravdu ocení.

Rodinné centrum Dětský svět poskytuje nejen zábavu pro návštěvníky, ale také odborné poradenství a cvičení, které by si matky sami hledaly mnohem hůře. Setkávání se s novými lidmi je důležité jak pro matku, tak i pro dítě. Přináší i širší okruh osob, které se ocitají ve stejné nebo podobné životní situaci.

5. Závěr

Cílem práce bylo zjistit, jak matky s dětmi tráví svůj volný čas v mateřských centrech. Rozhovory s matkami, které znám potvrdily, že volný čas v mateřském centru, které je v Lanškrouně, využívají poměrně často. Nedělají to však pouze kvůli sobě, ale také pro své děti. V dnešní době jde celkově o trend, který je běžný, aby matka s dětmi navštěvovala rodinné centrum. Především je důležitá sociální interakce mezi ženami navzájem, dětmi mezi sebou a dětmi s jinými dospělými.

Perspektivu rodinných a mateřských center vidím i z pohledu mé mamky. Celou rodičovskou byla doma se mnou a mým o dva roky mladším bratrem, protože takové organizace u nás vůbec nebyly. Prarodiče bydlely mimo naše město a ona sama ve městě prakticky nikoho neznala, protože se s manželem přistěhovali, když mě byly dva roky a bratr se narodil už v Lanškrouně. O to víc se pak těšila do práce, do jiného prostředí a mezi lidi. Centra jsou v dnešní době dostupná čím dál více i v malých městech. Matky mají chuť se sdružovat a užít si roky, kdy jsou s dětmi doma a to si myslím, že je velmi dobře.

V centrech se matky různě realizují, což jsem poznala v době, kdy jsem se účastnila několika schůzek, na nichž se probíralo s ostatními rodiči založení lesní školky, jak jsem uvedla v úvodu práce. Založení takové školky má svá úskalí, ale rodiče tento proces dotáhly do konce a v Lanškrouně lesní školka začala fungovat. Zapojili se to tohoto projektu, ale už jen rodiče, kteří mají zápal, chuť a snahu se v takové věci angažovat a také počítají s tím, že to zabere poměrně dost času. V tomto směru se zapojilo i poměrně dost otců, kdy by bez jejich pomoci, převážně té technické, nebyly některé věci možné.

Další organizací, která nově vzniká je Rodinné integrační centrum (RIC) pro rodiny, které mají doma osobu s poruchou autistického spektra (PAS). Jak je uvedeno v podkapitole 3.4 Rodinné centrum Dětský svět Lanškroun, jeden celý blok aktivit se věnuje právě Aktivitám pro rodiny s PAS. Protože byl zájem a návštěvnost o tyto činnosti velmi vysoká, bude RIC od dubna letošního roku otevřeno v nových prostorách, které budou sloužit pouze pro osoby s poruchou autistického spektra a osoby, které o ně pečují.

Schůzkami osob se stejnými zájmy mohou vznikat další nápady a nové organizace. To vede k přesahu center i do širšího okruhu dalších osob, které se mohou, ale samozřejmě i nemusejí, zapojit někde jinde, anebo využít služby jiné, které centrum samo nenabízí. Na chod centra však založení školky nebo Rodinného integračního

centra nemá vliv. Akcí a činností je stále více a jsou zaměřeny jak podle věku, tak podle typu činností – sportovní, výtvarné, vzdělávací, které centrum nabízí.

Rodinná centra jsou tedy bez pochyby dnes velmi využívána a jejich fungování má své uplatnění i do budoucna. Odborné semináře a poradenství ve výchově a vývoji dítěte jsou přínosné, ale řekla bych, že nejdůležitější je předávání si zkušeností od laiků k laikům a výpomoc mezi sebou navzájem, což jsou zásady nebo spíš opěrné body celé Sítě mateřských center.

Seznam použité literatury

1. BARTÁKOVÁ, Helena. *Cesta zpátky: návrat žen po rodičovské dovolené na trh práce v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-5012-9.
2. BURIÁNEK, J. *Sociologie*. Praha: Fortuna, 2008.
3. DUDOVÁ, Radka. *Péče anebo práce: koncepce a realizace sociální a rodinné politiky v ČR se zaměřením na péči o seniory i o děti*. Praha: Alternativa 50+, 2015. ISBN 978-80-905711-3-6.
4. GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Brno: Paido, 2010, 261 s. ISBN 978-80-7315-185-0.
5. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
6. KRAUS, Blahoslav. *Životní styl současné české rodiny*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. ISBN 978-80-7435-544-8.
7. KRŮŽKOVÁ, Alena. *Práce a péče: proměny "rodičovské" v České republice a kontext rodinné politiky Evropské unie*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. Sociologické aktuality. ISBN 978-80-86429-94-6.
8. KOLÍNSKÁ, Rut. *Mateřská centra*. Praha: Pražské matky, 1995. ISBN 8090186408.
9. LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006, 368 s. Psyché. ISBN 80-247-1284-9.
10. LENDEROVÁ, Milena a Karel RÝDL. *Radostné dětství?: dítě v Čechách devatenáctého století*. V Praze: Paseka, 2006. Fénix. ISBN 80-7185-647-9.
11. MATĚJČEK, Zdeněk. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, 182 s. Pro rodiče. ISBN 80-247-0870-1.

12. MATĚJČEK, Zdeněk. *Co děti nejvíc potřebují: Eseje z dětské psychologie*. Praha: Portál, 1994. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-006-5.
13. MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Ilustroval Vladimír JIRÁNEK. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-58-X.
14. PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-295-5.
15. PECINOVÁ, A. *Rodina a volný čas*. Brno. Filosofická fakulta Masarykovy Univerzity v Brně, 2010.
16. PELIKÁN, Jiří. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. 2., nezměn. vyd. Praha: Karolinum, 2011, 270 s. ISBN 978-80-246-1916-3.
17. SIROVÁTKA, Tomáš a Ondřej HORA (eds.). *Rodina, děti a zaměstnání v české společnosti*. Boskovice: Fakulta sociálních studií (Institut pro výzkum reprodukce a integrace společnosti) Masarykovy univerzity v Brně v nakl. Albert, 2008. ISBN 978-80-7326-140-5.
18. SLEPIČKOVÁ, Irena. *Sport a volný čas: vybrané kapitoly*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1039-6.

Internetové zdroje

Lanškrounské listy: *Kořením mého života jsou kamarádky* [online]. [cit. 2017-02-10]. Dostupné z: http://www.lanskroun.eu/assets/File.ashx?id_org=7892&id_dokumenty=4199

Soukromí informační server Lanškrounsko: *Sedm otázek pro Vladislavu Hanyšovou* [online]. Lanškrounsko © 1998-2017. [cit. 2017-02-10]. Dostupné z: <http://www.lanskrounsko.cz/pl/reportaz/2337-sedm-otazek-pro-vladislavu-hanysovou>

Mateřská centra: *Úkoly a síť MC v ČR* [online]. Mateřská centra, © 2009. [cit. 2016-12-17]. Dostupné z: <http://www.materska-centra.cz/sit-mc-v-cr/ukoly-site-mc-v-cr/>

Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Počet příjemců rodičovského příspěvku podle pohlaví* [online]. [cit. 2017-01-31]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/10543>

Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Čerstvým otcům týden doma navíc* [online]. [cit. 2017-03-05]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/29706>

Rodinné centrum Dětský svět: *Aktivity Rodinného centra dětský svět* [online]. [cit. 2017-01-06]. Dostupné z: <http://www.rclanskroun.cz/program/aktivity/>

Rodinné centrum Dětský svět: *Program rodinného centra na únor 2017* [online]. [cit. 2017-01-06]. Dostupné z: <http://lanskrounsko.cz/cz/zpravodaj/6691-unor-2017-program-rc>

Rossmann inspiruje: *Rozhovor se zakladatelkou site materskych center Rút Kolínskou* [online]. [cit. 2017-01-07]. Dostupné z: <http://www.rossmanninspiruje.cz/clanky/rozhovor-se-zakladatelkou-site-materskych-center-rut-kolinskou>

Síť pro rodinu: *Historie sítě mateřských center* [online]. [cit. 2017-05-20]. Dostupné z: <http://sitprorodinu.cz/o-nas/historie-site-materskych-center-o.s.html>

Síť pro rodinu: *Poslání* [online]. [cit. 2017-05-20]. Dostupné z: <http://sitprorodinu.cz/o-nas/poslani.html>

Společnost pro zdravé rodičovství: *Z mateřské a rodičovské zpět na trh práce: návraty v číslech* [online]. [cit. 2017-03-05]. Dostupné z: <http://www.aperio.cz/266/z-materske-a-rodicovske-zpet-na-trh-prace-navraty-v-cislech>

